

ERFGOEDDAG

STEUN EENS EEN
ERF
GOED
DOEL
ERFGOEDDOEL.BE

RI
TU
E
LEN

ZONDAG
24
—
04

WWW.ERFGOEDDAG.BE

DOWNLOAD DE HANDIGE APP OP ERFGOEDAPP.BE EN
ONTDEK DE GRATIS ACTIVITEITEN BIJ JOU IN DE BUURT

ERFGOEDDAG IS EEN INITIATIEF VAN FARO, VLAAMS STEUNPUNT VOOR CULTUREEL ERFGOED
VZW, IN SAMENWERKING MET DE ERFGOEDGEMEENSCHAPPEN IN VLAANDEREN EN BRUSSEL

via Marc Jacobs via FARO Vlaams Steunpunt voor cultureel erfgoed vzw PromissieB11 1000 Brussel

#ERFGOEDDAG

 VELOFABRIK www.vlaanderen.be 1790 sen   Combell   BILL cera faro Vlaanderen

PERSDOSSIER ERFGOEDDAG 2016

INHOUD

- Erfgoeddag 2016 | RITUELEN
- Wat staat er op het programma?
- Erfgoeddag, ook voor kwetsbare groepen
- Fotowedstrijd #mijnritueel
- Erfgoedapp
- 'Erfgoed' + 'goed doel' = Erfgoeddoel
- Erfgoeddag 2017 en 2018
- Erfgoeddag is ...
- Cultureel erfgoed is ...
- Partners
- Contactadressen voor de pers

Erfgoeddag 2016 | RITUELEN

16^e Erfgoeddag zet kleine en grote rituelen in de kijker

529 deelnemers in 263 gemeenten stellen 700 gratis activiteiten voor

De Erfgoeddagformule blijft een succesverhaal. De cultureel-erfgoedsector – musea, archieven, erfgoedbibliotheken, heem- en geschiedkundige kringen en talloze andere organisaties – presenteert op zondag 24 april een programma dat opvalt door de grote verscheidenheid aan (historische) inhoud, vorm en deelnemers.

Rituelen!

Iedereen kent en koestert wel een paar rituelen – hoogstpersoonlijke of publieke. Ons leven zit boordevol kleine en grote rituelen en handelingen die we van onze (voor)ouders hebben geleerd. Rituelen zijn dan ook van alle tijden, en overal ter wereld vinden we ze terug. Maar wat zijn rituelen precies en waarom zijn ze zo krachtig en betekenisvol?

Etnologen spreken over de jaarcyclus en de levenscyclus. Maar ook rituelen kunnen doorheen de tijd een andere vorm of inhoud aannemen. En hoe zit het met de rituelen van erfgoedwerkers? Kunnen we spreken van ‘erfgoedrituelen’? Is een museum te beschouwen als een nooit eindigend ritueel? Zijn alle rituelen immaterieel erfgoed en omgekeerd? Hoe staan we tegenover wat sommige historici ‘uitgevonden rituelen’ noemen?

Is het tot erfgoed verklaren, en er vervolgens zo mee omgaan, niet een kwestie van ritueel?

Erfgoeddag praktisch

Alle activiteiten op Erfgoeddag zijn gratis. Het Erfgoeddagprogramma (700 activiteiten, 529 organisaties, 263 gemeenten) kan je raadplegen op www.erfgoeddag.be.

Erfgoeddag en de Erfgoedapp vormen twee handen op een buik! Iedereen kan de gratis Erfgoedapp downloaden en er zeer gemakkelijk het volledige Erfgoeddagprogramma raadplegen. Surf voor meer informatie naar www.erfgoedapp.be, of stel je programma op maat samen op www.erfgoeddag.be. De meeste erfgoedcellen (www.erfgoedcellen.be) stellen een lokale of regionale programmabrochure ter beschikking.

Ook **het openbaar vervoer** is weer van de partij. In de Erfgoeddagfolder vind je een duodagpas van De Lijn, een aanbod dat enkel geldig is op Erfgoeddag. De **NMBS** biedt een weekendbiljet aan waarmee je voordelig de trein kan nemen.

Een gratis exemplaar van de Erfgoeddagfolder kan je ophalen bij de deelnemende organisaties, in een groot aantal openbare bibliotheken, toeristische kantoren en in de De Lijnwinkels. Of bestel een exemplaar via het gratis telefoonnummer **1700**.

Erfgoeddag is een initiatief van *FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed* vzw, in samenwerking met de erfgoedgemeenschappen in Vlaanderen en Brussel. Erfgoeddag is dé

feestdag voor iedereen die ons cultureel erfgoed een warm hart toedraagt. Het is in essentie een sensibiliseringsactie over cultureel erfgoed en de zorg die dat erfgoed vereist.

Wat staat er op het programma?

Het Erfgoeddagprogramma kan je raadplegen via www.erfgoeddag.be. Hier kan je ook een programma op maat samenstellen. Hieronder volgt, per provincie, een greep uit het aanbod. De meest actuele info vind je ook op www.erfgoeddag.be.

Provincie Antwerpen

t,arsenaal in Mechelen

E. inge.geens@tarsenaal.be, T. 015 42 25 44, W. <http://www.tarsenaal.be>

Presentatie | Theaterkostuums en -rituelen

I.s.m.: Musea & Erfgoed Mechelen, Het Firmament

In 2016 blaast t,arsenaal/MMT 60 kaarsjes uit! Tal van bekende acteurs en actrices stonden hier op de scène. De speelstijl, decors en kostuums evolueerden. Maar wat rituelen en bijgeloof betreft, is er weinig veranderd. Een slechte generale repetitie belooft een succesvolle première. Wens vóór een première nooit iemand geluk maar zeg 'merde' of 'break a leg'. Spreek in een theater nooit de titel 'Macbeth' van Shakespeare uit, dat brengt ongeluk. Net als fluiten in de coulissen, pauwenveren, spiegels, echt geld en echte juwelen op de scène. Een zwarte kat mag dan gek genoeg weer wel. Kom kijken en luisteren naar verhalen van achter de schermen en bewonder tegelijk enkele mooie kostuums uit die rijke theatergeschiedenis.

Praktisch: Tijdens Erfgoeddag van 10 tot 18 uur in Museum Hof van Busleyden, Frederik de Merodestraat 65, 2800 Mechelen

Het Kaarsenmuseum in Baarle Hertog

E. sophieragas@gmail.com, info@kaarsenmuseum.be, W. <http://www.kaarsenmuseum.be>

Demonstratie | De nieuwe kaarsenmaker

Kaarsen zijn sinds mensenheugenis verbonden aan rituelen. Het Kaarsenmuseum toont een overzicht van de spectaculaire kunstkaarsen van kaarsenmaker Frits Spies. De gebeeldhouwde kaarsen uit pure bijenwas houden verband met christelijke rituelen en symbolen. Tijdens Erfgoeddag kan je deze collectie bewonderen, samen met de voorwerpen die Spies gebruikte om de kaarsen te vervaardigen. Met behulp van hedendaagse 3D-printtechnieken maken we bovendien een kopie van de kaarsen, die eerder werden ingescand. Je ontdekt hoe het ritueel van het kaarsen maken veranderd is en verneemt welke kansen de nieuwe techniek biedt voor de conservatie van de collectie. Denk hierbij bijvoorbeeld aan restauratie of het maken van replica's. Een kort filmpje toont je meer in detail wat er allemaal komt kijken bij 3D-printing.

Praktisch: Van 11 tot 16 uur, Kerkplein 2, Baarle-Hertog

Maagdenhuismuseum in Antwerpen

T. 03 338 28 64 E. dirk.kint@ocmw.antwerpen.be W. www.maagdenhuismuseum.be

Evocatie | De aalmoezeniers. Eeuwenlang in dienst van de armen van Antwerpen

I.s.m.: OCMW Raad Antwerpen

Vanaf 1458 tot de Franse tijd was in Antwerpen de *Kamer van de Huisarmen* actief. Deze burgerlijke instelling moest de armenzorg organiseren en is dus een voorloper van het huidige OCMW. De instelling werd beheerd en bestuurd door vier aalmoezeniers. De aalmoezeniers stelden zelf opvolgers voor – eerbare en gegoede burgers – maar uiteindelijk besliste de stadsmagistraat wie het werd. Elk jaar op 4 december legden twee nieuwe aalmoezeniers de eed af, waarin ze beloofden hun ambt “trouw en deugdelijk” uit te voeren. Ten slotte ontvingen de nieuwe aalmoezeniers tijdens een feestmaal hun typische zwarte toga en een beurs om aalmoezen in te verzamelen. Speciaal voor Erfgoeddag laten we deze gebeurtenissen nog een keer herleven. Mis het niet!

Praktisch: van 13 tot 17 uur, evocatie en praatcafé om 14, 15 en 16 uur (duur: 1 uur), doorlopend infotoonstelling over de geschiedenis van de armenzorg en de aalmoezeniers, doorlopend kunstige installaties over de 300- en 350-jarige viering van de 'Kamer van de Huisarmen'.

Brussel

Korei vzw

T. 0474 98 29 81, E. arlette@korei.be, W. www.korei.be en www.bbma.be

Wandeling | De begankenis van Brussel

i.s.m.: BOP, De Markten, De Electriciteitscentrale, LECA, Atheneum Anderlecht, Globe Aroma, AMVB, Dacob, Russisch-orthodoxe kerk, KNEPH, Polish nurses, Begijnhofkerk, Pacheco, Het Belgisch Museum voor de Vrijmetselarij, Argos, BBEK, Passa Porta

Een pelgrimsroute hoeft helemaal geen honderden kilometers lang te zijn. In cirkelvorm trekken we, volledig in de geest van de pelgrim, rond in Brussel. Onderweg gaan we op zoek naar gastvrijheid, naar betekenis, stilte en avontuur, naar nieuwsgierigheid en verwondering. We volgen niet echt één route, het belangrijkste is het onderweg zijn om telkens aan te komen op een bestemming.

Deze begeleide tocht brengt ons bij bekende of minder bekende locaties in de stad waar je kennismakt met outsidersrituelen, schrijversrituelen en zalvingsrituelen, het zingen van strijdlieden, het kappen van beelden, performances ... Jongeren tonen op hedendaagse wijze het belang van rituelen aan en tal van organisaties tonen een of meerdere rituelen binnen een levenscyclus.

Praktisch: om 10, 10.30, 11, 13.30, 14, 14.30 en 15 uur bij het Brussels Ouderen Platform (duur: ca 2,5 uur)

Gezinsbond en FMDO: Hallo BABY. Brusselse geboorterituelen in beweging

T. 02 507 88 11 E. sarah.kaerts@gezinsbond.be W. www.hallobaby.be

I.s.m.: De Gezinsbond, FMDO - Federatie Marokkaanse en Mondiale Democratische Organisaties met Brusselse lidverenigingen: Feza, Het Meervoud, Ardaps, FIREFEC BANDUNDU & Inaya, Erfgoedcel Brussel, LECA, BELvue, FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed & Danza Duende, De Centrale, Erfgoedcel Brugge, Federatie Wereldvrouwen, IVCA - Intercultureel Vrouwencentrum Antwerpen, KADOC-KU Leuven & Volkskundemuseum Brugge

Tentoonstelling en dansvoorstelling | HALLO BABY. Brusselse geboorterituelen in beweging.

'HALLO BABY' verzamelt geboorterituelen in beweging: publieke of persoonlijke en verborgen gebruiken, geïnspireerd door wetenschap, geloof en bijgeloof. Zo wordt een naam, gekozen via het opwerpen van colanoten, nadien 'gekocht' door de gemeenschap en symboliseert het begraven van de navelstreng aan de universiteit een hoopvolle toekomst. Het resultaat van vele gesprekstafels en interviews in superdivers Brussel vind je in een rondreizende expo. Ontdek tijdens de try-out op Erfgoeddag wat thema's als textiel, naamgeving, de blik en symbolische getallen ons vertellen over geboorte.

Praktisch: tentoonstelling van 10 tot 18 uur in het BELvue Museum, Paleizenplein 7, Brussel. Ontmoet de deelnemers en woon om 15 uur een nieuw geboorteritueel bij.

Koninklijk Atheneum in Anderlecht

Tentoonstelling | De kleine gebruiken van groot belang. Een filmproject met Brusselse jongeren rond rituelen

i.s.m.: LECA

Terwijl superdiversiteit in de media vaak negatief wordt voorgesteld, kiezen het Atheneum Anderlecht en LECA er ten volle voor om de positieve aspecten ervan te tonen. De leerlingen audiovisuele vorming keerden in zichzelf en naar elkaar en zochten welke rituelen hen binden en versterken. Via familie verhalen, -foto's en video's zochten ze inspiratie in hun leefwereld. In een reeks videoportretten maken ze duidelijk wat die rituelen voor hen betekenen. Tijdens een interactieve expo worden de beste, mooiste, grappigste en sterkste films vertoond die de jongeren maakten, een bijzonder event voor iedereen geïnteresseerd in de jongerencultuur. Het zet niet alleen de veelheid aan Brusselse rituelen op de kaart, maar brengt verschillende culturen, levensbeschouwingen en religies dicht bij elkaar.

Praktisch: Feestelijk opening op 24 april tijdens Erfgoeddag. Globe Aroma, Moutstraat 26, Brussel. Daarna te bezoeken tijdens weekdagen van 10 tot 18 uur.

Epitaaf vzw in Brussel

E. info@epitaaf.org

Tentoonstelling | Het laatste portret: rituelen rond dodenmaskers

i.s.m.: Erfgoedcel Brussel

Epitaaf concentreert zich op het thema 'het laatste portret'. Al eeuwenlang proberen mensen hun geliefde of beroemde doden nog een laatste keer te vangen in een beeld. In een serene tentoonstelling worden voor het eerst dodenmaskers uit de eigen collectie getoond, aangevuld met andere objecten en post-mortemfoto's om hun functie en evolutie te kaderen.

Hoe werd met zulke beelden omgegaan? Hadden ze ook een rituele betekenis? En wat verbindt hen met het funerair erfgoed dat Epitaaf wil beschermen en opwaarderen? Kom en ontdek het zelf in het prachtige, 19e-eeuwse decor van Atelier Salu!

Praktisch: van 10 tot 17.30 uur, ga ook kijken in het AMVB en ontdek de fotoalbums van de 'laatste tocht' die het afscheidsritueel in beeld brengen.

Limburg

Museum De Mindere in Sint-Truiden

T. 011 67 29 71, E. info@demindere.be, W. www.demindere.be

Tentoonstelling | Als de klokken luiden

I.s.m.: Sint-Truidense Schatten vzw

Museum DE MINDERE en de vzw Sint-Truidense Schatten bundelen hun krachten en een deel van hun collectie om je te laten kennismaken met vergeten en nog bestaande rituelen die verband houden met het luiden van klokken. Zo hielden de paters en broeders in het minderbroederklooster er een strikt dagschema op na, begeleid door het geluid van de klok of de bel. Van de zeven dagelijkse gebedstijden tot het opstaan en slapengaan ... de regels voor het gebruik van de klokken en de bel werden uitvoerig vastgelegd. Ook in de stad werden van oudsher klokken geluid om te waarschuwen voor onheil, om op te roepen voor het gebed of een kerkdienst of om de tijd aan te geven. Werd er anders geluid voor een overleden man dan voor een overleden vrouw? En waarom werden klokken geluid bij dreigend onweer? Hoe luiden de klokken op een feestdag? En wanneer en waarom hoorde je het angelusklokje? Je komt het allemaal te weten in de tentoonstelling. Daarnaast maak je kennis met klokken maar ook met eeuwenoude bellen, schellen en ratels die gebruikt werden bij de misviering, een berechting of door de pestverzorger. Probeer het zelf eens uit! Bovendien brengen de klokken van de Onze-Lieve-Vrouwekerk en de Minderbroederkerk alles weer tot leven. Kinderen kunnen op zoek naar de verschillende geluiden in het museum. Verzamel bij de zoektocht acht letters en ga op zoek naar de verstoppplaats van de schat van Vlieg. Kinderen vanaf 4 jaar kunnen een klokje maken om zo het angelus te luiden.

Praktisch: Museum de Mindere, Capucienessenstraat 1, 3800 Sint-Truiden van 10 tot 18 uur

Unie voor Turkse verenigingen, vzw Afdeling Limburg in Beringen

T. 0488 29 06 29, M. yucel.kahraman@outlook.com, W. www.utvweb.be,

Theatervoorstelling | Van wieg tot dood, Turkse rituelen in een musical

i.s.m.: Music Club vzw, CC Casino, Gemeentebestuur Houthalen-Helchteren, Groene moskee, Open Podium vzw, Cera

De Turkse cultuur staat, van de wieg tot het graf, bol van verschillende rituelen. Music Club brengt deze rituelen tot leven aan de hand van de bijhorende liedjes die worden gezongen en gespeeld met passende muziekinstrumenten, waaronder de favoriete 'baglama'. Acteurs van Open Podium brengen in een choreografie van Cihan Cöl rituelen als geboorte, kindertijd, besnijdenis, jeugdliefde, het uitwuiwen van soldaten, hennafeest, trouwfeest en overlijden samen in korte opeenvolgende stukjes. Een film toont je de levensloop van de meeste Turken, ook hier en nu bij ons in Limburg.

Praktisch: Van 14 tot 15.30 uur in Cultuurcentrum Casino, Varenstraat 22a, Houthalen-Helchteren

Vrienden van het museum van de mijnwerkerswoning Eisden

M. johann.kohlbacher@telenet.be T. 089 76 45 75

Tentoonstelling | Brood, zout en een palmtakje

Een engeltje hield, vlak naast de lichtschalkelaar, een wijwatervaatje vast. Een dor palmtakje dat achter het kruisbeeld geklemd tot Palmzondag op verversing wachtte, moest in de kachel, die er niet meer is, verbrand worden. Oma liet het zijn beschermende rol verder spelen in het groentebed naast de bakstenen boord. De obers stonden klaar met dienbladen vol aperitieven. Maar het bruidspaar bleef op het tuinpad staan. Op oude bordjes kregen bruid en bruidegom brood, zout en een borrel aangeboden. Dit karige aanbod met rijke inhoud, uit een tijd dat brood en zout kostbaar waren, staat nu symbool voor geluk,

voorspoed en vruchtbaarheid. Omdat ze zo alledaags, soms zelfs nietig lijken, werden deze voorwerpen en symbolen door de sterke tijdstromen ontzien. Kom ze herontdekken op Erfgoeddag!

Praktisch: van 10 tot 18 uur

Oost-Vlaanderen

Archief OCMW in Gent

T. 09 266 94 04, M. Nele.Lefever@ocmw.gent, W. www.ocmwgent.be

Tentoonstelling | Rituele voorwerpen bij vondelingen

Wanneer vroeger een kind te vondeling werd gelegd, lieten moeders heel vaak een herkenningsteken achter bij het kind om het later in betere tijden terug te kunnen ophalen. Deze tekens zoals een paternoster, een medaillon, een halve speelkaart, een briefje of een kettinkje werden soms ook gebruikt om de naam van de vondeling te bepalen. Van een groot aantal vondelingen zijn bovendien stukjes stof van de kledij bewaard gebleven, samen met een beschrijving van het kledingstuk.

Volg tijdens Erfgoeddag het levensverhaal van Sophia Borduere, een meisje dat op 24 april 1847 te vondeling werd gelegd in De Rolle. Ook bij haar werd een halve speelkaart gevonden. Speciale aandacht is er ook voor de naamgeving van deze kinderen. Een vondeling werd immers anoniem achtergelaten. De naam van het kind was dus niet gekend, behalve in die uitzonderlijke gevallen waarbij de moeder de naam op een briefje had geschreven. Het was de ambtenaar die besliste welke naam het kind kreeg. Dat gebeurde minder willekeuring dan je op het eerste gezicht zou denken, getuige daarvan een aantal tendensen in de naamgeving die we in de oude documenten kunnen terugvinden, afhankelijk van de periode en de keuze van de ambtenaar.

Praktisch: Van 10 tot 18 uur, Neermeerskaai 1B, Gent

Cultuurdienst Zomergem

E. veerle.de.boock@zomergem.be T. 09 218 95 50

Presentatie | Rituelen in de jeugdbeweging

De werking van jeugdbewegingen is rijk aan rituelen. Een spel dat al generaties meegaat, de begininformatie of begroetingsrituelen zijn maar enkele voorbeelden. Ook in KSA Oepites en KLJ Zomergem zijn er gebruiken die al jaren standhouden en de vereniging eigenheid geven. Denk maar aan het sportfeest bij de KLJ en de formatie, de liedjes en het sjourren van de KSA. Op Erfgoeddag schetsen we de historiek van deze rituelen: via een interactief parcours vergelijken we de rituelen van toen met hoe het er nu aan toe gaat. Via authentiek Zomergems beeldmateriaal kan je de sfeer opsnuiven van kampen en sportfeesten. Voor de actieve bezoekers sluiten we af met een workshop sjourren en vendelen. 's Middags spelen de KSA- en KLJ-leden samen een groot spel waarin ze ondergedompeld worden in de vele rituelen die hun vereniging rijk is.

Praktisch: van 10 tot 12 uur, presentatie om 10 uur, spel voor KSA en KLJ om 14 uur, Luitenant Dobbelaerestraat 14, 9930 Zomergem

GUM, collectie Etnografische Verzamelingen

T. 09 264 83 16 E. laure@lecavzw.be

Rondleiding | Rituelen door de ogen van Gentse ambassadeurs uit Europa, Afrika en Azië

Mulumé vertelt over zijn ervaringen bij de Bantoe van Centraal-Afrika: van de conceptie tot

het leven na de dood als voorouder. Babacar heeft het over orale verteltraditie en muziek in Afrika, Marie-Claire toont huwelijkstradities uit Ruanda en An geboorterituelen in België. Hassan en Betul geven een inkijk in de Turkse begrafenis. Vikram toont zijn affiniteit met Indië en Kiem die met Indonesië.

* Samenwerkingsverband Verborgten Rituelen wil diverse Gentse erfgoedcollecties in dialoog brengen met Gentenaars van diverse achtergronden. Ze putten uit collecties van Amsab-ISG, Erfgoedhuis Zusters van Liefde, GUM (collectie Etnografische Verzamelingen), Huis van Alijn en Museum Dr. Guislain en worden ondersteund door Aksanté, CRKC, Etnocoll, LECA, Manoeuvre vzw, Stad Gent-Dienst Ontmoeten en Verbinden, UGent Afrikaplatform, UGent Faculteitsbibliotheek Letteren en Wijsbegeerte, UGent Vakgroep Afrikaanse Talen en Culturen en UGent Vakgroep Oosterse Talen en Culturen

Praktisch: op wereldreis door het museum: om 11, 14, 15.30 uur (duur: 1 uur), op reis door Azië: om 12, 12.30, 13.30, 15, 16.30 en 17 uur (duur: 20 à 25 min) in het Pand, Onderbergen 1, 9000 Gent

Vlaams-Brabant

KADOC in Leuven

M. roeland.hermans@kuleuven.be

Tentoonstelling | De 'Hongaartjes'. De Belgisch-Hongaarse kinderacties

Meer dan 20.000 Hongaarse kinderen verbleven in de jaren 1920 enkele maanden bij een Belgisch gastgezin om te ontsnappen aan de naoorlogse armoede in hun thuisland. Na de Tweede Wereldoorlog herhaalde de geschiedenis zich, zij het op een bescheiden schaal en in een veranderde context. Tijdens de kinderacties maakten beide partijen kennis met elkaars kleine en grote rituelen. De Belgen ontdekten Hongaarse tradities. Ze vroegen de kinderen bijvoorbeeld om in traditionele klederdracht te dansen tijdens allerlei feesten. De kinderen van hun kant proefden de Belgische keuken, deden hun communie ... Ze schreven ook nieuwjaarsbrieven, iets wat ze niet kenden maar nadien soms wel bleven doen.

Praktisch: van 10 tot 18 uur, rondleidingen om 11 en 13.30 uur, Vlamingenstraat 39 in Leuven

Centrum Agrarische Geschiedenis in Leuven

T. 016 32 35 47 M. greet.draye@cagnet.be W. www.hetvirtueleland.be

Tentoonstelling en theatervoorstelling | Taart? Taart!

Waarom zit er een boon in de driekoningentaart? Waarom heeft een bruidstaart drie lagen? En waarom zetten we kaarsen op een verjaardagstaart? Bakken ze ook taart in Afrika? Bij taart eten horen heel wat rituelen. Wil je weten welke? Kom dan op Erfgoeddag naar woonzorgcentrum Edouard Remy in Leuven. Daar biedt de expo 'Taart!' antwoorden op al je vragen. En er is nog meer! Zin in taarttoneel? Taartfilms? Een taartkwis? Taartfoto's? Of misschien vooral in een echt stuk taart? Dat kan allemaal! Je kan de expo doorlopen met een doe-boek. Je kan samen met tante Bees en tante Toes op zoek naar de verdwenen taart in het taarttoneel. Je kan het stuk taart van je dromen knutselen. Of je kan luisteren naar het verhaal van drie oude bakkers die in het woonzorgcentrum wonen en zich nog heel wat herinneren van vroeger. En vergeet niet om, verkleed als bruid of bruidegom, bovenop een taart een leuke foto te maken in onze fotocabine!

Praktisch: van 10.30 tot 17 uur. Theatervoorstelling voor kinderen vanaf zes jaar om 10.30 uur, Woonzorgcentrum Edouard Remy, Vesaliusstraat 10, Leuven. Reserveren kan via 016 24 84 20 of via wzc.edouardremy@ocmw-leuven.be

Sportimonium in Zemst

E. publiekswerking@sportimonium.be T. 015 61 82 22

Zoektocht | Rituelen bij Olympische Spelen

In het Sportimonium, internationaal erkend als Olympic Museum, kom je tijdens Erfgoeddag te weten hoe sportrituelen wereldwijd gedeeld en beleefd worden. Een voorzet krijg je door de lezing 'Sport, spel en rituelen' door professor Bart Vanreusel. Of surf je liever met de (klein)kinderen door de Olympische Passage om het boeiende verhaal van de Olympische Spelen te ontdekken? Aan jou de keuze. Na je duik in de unieke collectie sporterfgoed kan je spieren kweken in het sportlabo. Test je conditie met de interactieve opstelling 'Metten met atleten' en vergelijk je scores met die van topatleten. Maak in de volkssporttuin spelenderwijs kennis met beugelen, trabol en vele andere voorlopers van de moderne sport. Je hoeft geen topatleet te zijn om plezier te beleven in het Sportimonium!

Praktisch: van 11 tot 17 uur in Sportimonium, Tervuursesteenweg in Zemst

West-Vlaanderen

Nationaal tabaksmuseum in Wervik

T. 056 95 24 27 E. vincent.Verbrugge@wervik.be W. www.nationaaltabaksmuseum.be

Rondleiding | Snuiven van tabak als een rituele en galante vertoning

Snuiftabak ... het lijkt iets uit een ver verleden, een verre herinnering uit de pruikentijd. Snuifscènes zijn dan ook erg verbonden met de adellijke galanterie uit de 18e eeuw, toen tabak snuiven verheven werd tot een uiterst elegante handeling met heel wat regeltjes en voorschriften. Er werden speciale wellevendheidstraktaten geschreven en het vervaardigden van snuifattributen kwam in sterke mate in handen van kunstenaars, edelsmeden, ivoorsnijders en miniatuurschilders. De snuifdoos en de snuifrasp werden er de exponenten van. Maar daarnaast was snuiftabak voor veel mensen ook een wondermiddeltje met een ontsmettende werking. Ook priesters namen vooraleer ze de kansel betraden, nog vlug een snuifje. In de tweede helft van de 19e eeuw verloor het snuiven van tabak aan invloed omwille van hygiënische redenen. Vuile neuzen en snuifresten op de kleding waren plots niet meer hip.

Praktische informatie: van 10 tot 18 uur, Koestraat 64, Wervik

Eperon d'Or in Izegem

E. Piet.VanCoillie@izegem.be T. 051 337 323 W. www.izegem.be

Evocatie | Van wieg tot graf. Borstel- en schoenenrituelen

Op Erfgoeddag gooit het voorgebouw van de Eperon d'Or-erfgoed site voor de eerste keer de deuren open. Je leert er het verhaal van de lokale schoen- en borstelnijverheid kennen, rijk geïllustreerd met pareltjes uit de Izegemse ateliers. Speciaal voor Erfgoeddag is er een tijdelijke tentoonstelling over rituelen die te maken hebben met schoenen en borstels. Babyschoentjes werden bijvoorbeeld dikwijls vereeuwigd in brons, voor een schoenmaker-in-spe was de 'schoentjesworp' een heel belangrijk ritueel en op het einde van de rit wacht de pastoor met zijn kwispel. Daarnaast kan je je kleine spruit laten

fotograferen in een retrodecor, brengen twee acteurs leven in de brouwerij en kan je je schoenen poetsen in een speciaal voor de gelegenheid ingericht atelier.

Praktisch: van 10 tot 18 uur, Eperon d'Or, Prins Albertlaan 5, 8870 Izegem

Kortrijk 1302 in Kortrijk

E. kris.vlaeminck@kortrijk.be **T.** 0497 42 23 56 **W.** www.kortrijk.be/1302

Theatervoorstelling | Met de duivel naar bed

Spectaculaire gezangen, visioenen, uitdrijvingen van duivels en monsters ...

Mirakelverhalen zijn nauw verweven met het aanroepen van heiligen, een gebruik dat in de 17e eeuw erg gewoon was. Tal van mirakelverhalen liggen bovendien aan de basis van andere rituelen zoals bedevaarten en processies. Aan de hand van archiefstukken brengen we op vier locaties een magisch wereldbeeld tot leven. In het begijnhof, Kortrijk 1302 (aan het Begijnhofpark) en het Rijksarchief wacht een verteller je op. Aan de Sint-Michielkerk kan je op de smartphone een mirakelverhaal meepikken*.

Maak van de gelegenheid gebruik om andere topstukken uit de collectie te bewonderen!

Praktisch: van 10 tot 18 uur in het Begijnhofpark van Kortrijk

(* Kom eerst naar Kortrijk 1302 om de applicatie te activeren.)

Erfgoeddag, ook voor kwetsbare groepen

In het kader van het Erfgoeddagthema Rituelen lanceerden FARO en Cera in november 2015 een oproep naar kwetsbare groepen en erfgoedorganisaties om elkaar beter te leren kennen. Dertig organisaties reageerden op deze oproep. Een professionele jury selecteerde twaalf laureaten. Zij kregen elk een mooi bedrag om hun plannen om te zetten in concrete acties.

Het feit dat mensen in kwetsbare situaties een actieve rol toegekend kregen, is een belangrijke meerwaarde. De kwetsbare groepen zijn deze keer dus niet de passieve bezoekers maar wel de bedenkers, initiatiefnemers en vormgevers van het project. Om in aanmerking te komen voor steun moesten organisaties met minstens één erfgoedorganisatie uit de buurt scheidt gaan.

Iedereen heeft het recht om deel te nemen en bij te dragen aan cultuur. Met deze oproep wilden Cera en FARO bijdragen tot een positieve beeldvorming over solidariteit, heel concreet door mensen in kwetsbare situaties en de erfgoedsector dichterbij elkaar te brengen.

Hieronder maken we een onderscheid tussen organisaties die een activiteit organiseren tijdens Erfgoeddag en de organisaties die later een activiteit op poten zullen zetten en nu dus in de voorbereidende fase zitten.

a. Activiteiten tijdens Erfgoeddag:

LECA vzw in Gent

E. info@lecavzw.be T. 09 223 97 00 W. www.lecavzw.be

Tentoonstelling Over kleine gebruiken van groot belang: een filmproject met Brusselse jongeren rond rituelen

i.s.m. *Koninklijk Atheneum Anderlecht*

Diversiteit is hét woord op het Koninklijk Atheneum Anderlecht. Leerlingen audiovisuele vorming keerden in zichzelf en naar elkaar en zochten welke tradities hen binden en versterken. Via familieverhalen, -foto's en videoportretten brengen ze in beeld wat tradities voor hen betekenen.

Praktisch: Globe Aroma, Moutstraat 26 in Brussel, van 10 tot 17 uur

De Patio vzw

T. 050 33 55 73

Workshop | Rituele dans en muziek met en door vluchtelingen

i.s.m. *Erfgoedcel Brugge, Danske doen*

In het opvangcentrum van het Rode Kruis in Brugge verblijven zestig mensen van overal ter wereld, elk met hun eigen culturele achtergrond. Maak kennis met verschillende rituele dansen en muziek bij belangrijke gebeurtenissen uit hun leven. Muziek- en dansinitiaties de hele dag lang!

Praktisch: dansworkshops Indische dans om 11 uur, gospelmuziek om 13.30 uur, volksdans om 17.30 uur. De patio vzw, Vlamingenstraat 55 in Brugge

vzw Actieve Interculturele Federatie +

T. 089 62 15 77 W. www.vzwaif.be

Demonstratie | Heritage on screen - Etnisch diverse rituelen in beeld

i.s.m. *Internationaal Comité vzw, Gilab, Nzuko Ndigbo Leuven, Totelema, Tshianza Tshia Lupandu, ENAA Belgium vzw, NOWEFAM, Russische School Leuven, Ethiopian Community Learning Center Leuven, Interculturele Denkgroep, Lamynix, Nihao Leuven en Kaotal vzw*

Heritage on screen laat je kennismaken met het rijke multiculturele erfgoed uit Leuven. Leuvense verenigingen tonen gebruiken en rituelen van het dagelijks leven afkomstig uit diverse landen. Ga mee op reis via een documentaire film en een kleine tentoonstelling en ontdek het bestaan van beeldende en muzikale erfgoedverhalen. Ga met hen in gesprek of volg de demonstratie van hun rituelen.

Praktisch: tussen 10 en 17 uur, de reportage wordt doorlopend getoond in de tentoonstelling, verschillende voorstellingsmomenten van liveacts worden voorzien. Huis van de tolerantie, Brusselsestraat 332 in Leuven

Mensen van de weg vzw

T. 0475 81 47 77 W. www.mensenvandeweg.be

Presentatie | Wonen op wielen: over geboorterituelen en dagdagelijkse rituelen

Het leven in een woonwagen heeft zijn heel eigen rituelen. Enkele vrouwen van voyageurs ontvangen je in een woonwagen. Ze vertellen daarbij over hun dagdagelijkse rituelen. Daarnaast tonen ze een kleine foto-expo over specifieke geboorterituelen in hun gemeenschap. Een unieke ontmoeting!

Praktisch: van 10 tot 18 uur in het Rijksarchief Brugge, Predikherenrei 4 in Brugge

Unie voor Turkse Verenigingen vzw - afdeling Limburg

T. 0488 29 06 29 W. www.utvweb.be

Theatervoorstelling | Van wieg tot dood: Turkse rituelen in een musical

i.s.m. *Music Club vzw, CC Casino, Gemeentebestuur Houthalen-Helchteren, Groene moskee, Open Podium vzw, Cera*

Ontdek de verschillende rituelen in de Turkse cultuur aan de hand van muziek en dans. Traditionele Turkse muziekinstrumenten en liederen begeleiden een choreografie die je meevoert naar de rituelen die horen bij de belangrijke momenten in een mensenleven. Jongeren laten zo zien hoe zij hun cultuur beleven en willen delen.

Praktisch: van 14 tot 15 uur, Cultuurcentrum Casino, Varenstraat 22 in Houthalen-Helchteren

Dienst cultuur en Erfgoed Veurne

T. 058 33 55 35 W. www.veurne.be/cultuur

Filmvoorstelling Overlever, open je blik

i.s.m. *Zebapad Veurne*

We tonen een documentairefilm met 'sterke' verhalen over rituelen uit het thuisland van de vluchtelingen in het centrum van Koksijde. Voor dit toonmoment zorgen we voor een gepast kader, waarbij je diverse kleuren, smaken, geuren en klanken ontdekt. Het toonmoment tijdens Erfgoeddag 2016 wordt zo een 'blikopener' voor zowel de bezoekers als de deelnemers.

Praktisch: tussen 10 en 17 uur, naast de film worden er ook randactiviteiten georganiseerd zoals een buffet met traditionele gerechten, een concert met muzikale vluchtelingen,

ontmoetingsmomenten, lezingen en praatrondes. Spaans paviljoen, Ooststraat 2 in Veurne

B. Organisaties die later een activiteit organiseren

- Joba autonoom wonen vzw: *Ik, mezelf en België*
- Limburgs platform voor vluchtelingen: *Coffugee: een vluchtige kop koffie, een blijvende indruk*
- Open Huis: *Poëziewandelingen in de verdwijnende natuur/cultuur*
- Ten Weyngaert vzw: *Hefel, polyfone stemproject met performance in de openbare ruimte*
- Vormingplus: *Rituals*

Fotowedstrijd #mijnritueel

FOTOWEDSTRIJD

JURY | LIEVE BLANCQUAERT & ARTUR ERANOSIAN | DEEL EEN FOTO VAN JE FAVORIETE RITUEEL EN WIN EEN VERWENPAKKET VAN RITUALS!

  #MIJNRITUEEL #ERFGOEDDAG

1 Maak een foto van een ritueel waaraan je veel waarde hecht en schrijf er kort bij waarom. Je mag zelf ook op de foto staan. **2** Post de foto tot en met zondag 17 april op onze Facebookpagina of via Instagram met [#mijnritueel](#) en [#erfgoeddag](#). **3** De jury maakt de winnaars bekend op zondag 24 april tijdens Erfgoeddag. Lees het wedstrijdreglement op www.erfgoeddag.be.

Iedereen kan deelnemen aan deze zeer laagdrempelige wedstrijd voor jong en oud.

Welk ritueel heeft voor jou een speciale betekenis? Aan welk ritueel heb je een fijne herinnering? Van welk ritueel vind je het jammer dat het is verdwenen? Grijp je kans en deel een foto van jouw favoriete ritueel. Wie weet win jij een verwenpakket van RITUALS!

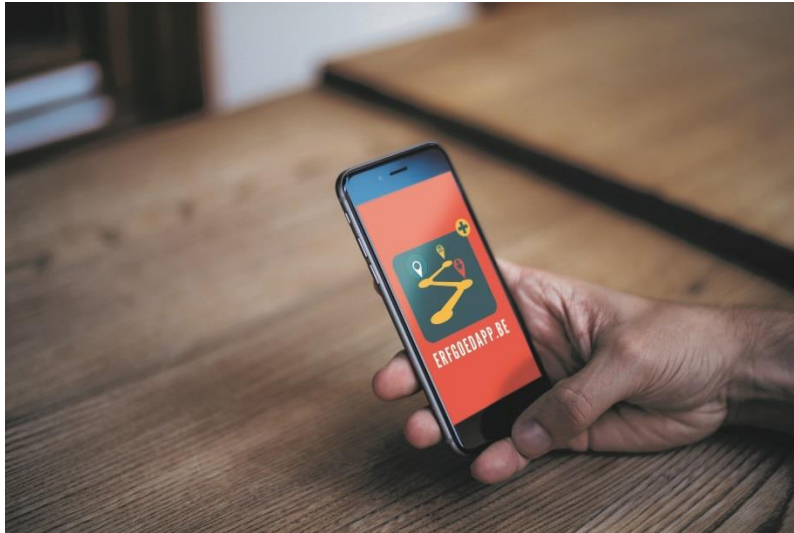
Hoe verloopt de wedstrijd?

1. Maak een foto van een ritueel waaraan je veel waarde hecht en schrijf er kort bij waarom. Je mag zelf ook op de foto staan.
2. Post de foto tot en met zondag 17 april op de Facebookpagina van Erfgoeddag of via Instagram met [#mijnritueel](#) en [#erfgoeddag](#).
3. De jury maakt de winnaars bekend op zondag 24 april tijdens Erfgoeddag.

Jury

Fotografen Lieve Blancquaert en Artur Eranosian vormen de jury en kiezen de winnaars. Ze kijken naar de creatieve benadering van de invulling, de compositie van de foto en het verhaal achter het beeld. Ze selecteren elk een winnaar en belonen hen met een verwenpakket van RITUALS.

De winnende foto's worden ook gepubliceerd in het juninummer van [faro](#) | tijdschrift over cultureel erfgoed.

De Erfgoedapp en Erfgoeddag vormen twee handen op een buik!

Door de gratis Erfgoedapp te downloaden kan je om te beginnen op een zeer eenvoudige manier het Erfgoeddagprogramma raadplegen.

En er is meer! Enkele organisaties bieden je via de Erfgoedapp bijkomende

informatie aan bij hun Erfgoeddagactiviteiten. Denk bijvoorbeeld aan extra achtergrondinformatie bij objecten, een tentoonstelling of een gezinsvriendelijke activiteit met augmented reality, een activiteit gericht op jongeren ... dankzij de Erfgoedapp kan je Erfgoeddag nu op een heel andere manier beleven.

De Erfgoedapp bundelt alle activiteiten in een handig overzicht, dat je bovendien ook letterlijk kan meenemen tijdens je Erfgoeddagbezoek. Laat je leiden door de Erfgoedapp en ontdek meer aan de hand van augmented reality & iBeacons!

Meer weten over de Erfgoedapp?

www.erfgoedapp.be

Erfgoed' + 'goed doel' = erfgoeddoel

STEUN EENS EEN

ERF
GOED
DOEL

ERFgoedDOEL.BE

Erfgoedzorg – het werk achter de schermen, behoud, beheer, registratie, restauratie, onderzoek, enz. – kost heel veel geld. Bovendien zijn deze investeringen niet altijd even zichtbaar.

Vandaar dat naar aanleiding van Erfgoeddag FARO het voortouw heeft genomen om een aantal musea, archieven en erfgoedbibliotheken te verenigen onder het motto 'Steun eens een erfgoeddoel'. De campagne is opgebouwd rond het neologisme 'erfgoeddoel' en wil de in erfgoed geïnteresseerde burger uitnodigen om zijn of haar goede doel te vinden, en zich er – op de een of andere manier – mee te *verbinden*. Die relatie start op erfgoeddoel.be.

Minister van Cultuur Sven Gatz: *“Telkens ik verenigingen of initiatieven bezoek die met ons erfgoed bezig zijn, valt me op hoe passioneel mensen hiermee omgaan. En hoe boeiend, rijk en breed ons erfgoed wel is. Iedereen interesseert zich wel in een stukje ervan. Ik ben er zeker van dat veel Vlamingen zich zullen willen verbinden met een erfgoeddoel.”*

Erfgoeddoel.be?

Surf naar www.erfgoeddoel.be, bekijk de trailer van de campagne en ontdek welke erfgoedinstellingen deelnemen.

Erfgoeddag 2017 en 2018: de data en thema's

Erfgoeddag 2017 | zondag 23 april 2017 | Zorg

Een geïntegreerd erfgoedbeleid staat vandaag hoog op de agenda. Met 'Zorg' zoeken we dan ook toenadering tot de zorgsector.

Zo is dementie een van de belangrijkste maatschappelijke uitdagingen van onze tijd. Op lokaal vlak kunnen erfgoedinstellingen heel wat betekenen voor de reminiscentiewerking. Het momentum is er om de bruggen tussen de erfgoed- en zorgsector te versterken en verder uit te bouwen of waar nodig, de funderingen voor deze samenwerkingen te leggen.

Ook de geschiedenis van de zorg zelf komt op deze Erfgoeddag aan bod. Hoe zag de zorgsector er in het verleden uit? Hoe is dit doorheen de eeuwen geëvolueerd tot de zorg die we vandaag kennen? En vooral, welke sporen vinden we hiervan terug in collecties en archieven? Meteen doen we ook een oproep naar de zorgsector zelf om in hun verleden te grasduinen en met hun cultureel erfgoed naar buiten te komen.

Uiteraard mag met dit thema de cultureel-erfgoedzorg niet vergeten worden. Welke zorg heeft ons cultureel erfgoed nodig en waarom? Hoe gaan erfgoedorganisaties en verenigingen met deze zorg om? Op Erfgoeddag krijgt het publiek een exclusieve kijk achter de schermen en een antwoord op wat erfgoedinstellingen bewaren en, vooral, hoe en waarom ze dat doen. Dit (voor het publiek) grotendeels onzichtbare backofficewerk vraagt de nodige kennis, tijd, personeel en middelen. Tijdens deze editie plaatsen we het belang van dit alles extra in de kijker.

Erfgoeddag 2018 | zondag 22 april 2018 | Kies voor erfgoed

In het jaar van de lokale verkiezingen roept Erfgoeddag iedereen op te kiezen voor erfgoed. Maar kiezen voor erfgoed dwingt ook tot het maken van keuzes.

Hoe bepalen erfgoedinstellingen wat wel en wat niet wordt bijgehouden? En welk effect hebben deze selectiecriteria op hun collectievorming en -beleid? Wat maakt dat organisaties al dan niet iets bijhouden en welke factoren spelen hierin mee? Welke keuzes werden in het verleden gemaakt? En wat brengt de toekomst? Welke beslissingen brengt het digitale tijdperk (on)rechtstreeks met zich mee?

Daarnaast biedt dit thema de kans om ook het cultureel erfgoed over verkiezingen onder de aandacht te brengen. Hoe werden lokale verkiezingen in het verleden georganiseerd? Welke pamfletten, propagandamateriaal, affiches, beeldmateriaal is jouw archief rijk? Organiseer op Erfgoeddag een erfgoedverkiezing en laat bezoekers hun favoriete erfgoed kiezen. Plaats het cultureel erfgoed in jouw gemeente of regio op Erfgoeddag in de kijker en roep iedereen op te kiezen voor erfgoed.

Erfgoeddag: sinds 2001 ongetwijfeld een van de interessantste dagen van het jaar.
Meer info op www.erfgoeddag.be.

Erfgoeddag is ...

We schrijven 2001. In april vond toen een eerste erfgoedweekend plaats. Op zaterdag organiseerde men een **Archievendag**, 's anderendaags gevolgd door een (reeds bestaande) **Museumdag**. De coördinatie was in handen van de Vlaamse Museumvereniging (VMV). Een jaar later werd *al* het cultureel erfgoed, en dus ook dat wat zich niet in archieven of musea bevond, aan het publiek gepresenteerd. Het thema *Verzamelen, verzamelaars, verzamelingen* was een uitstekende manier om deze doelstelling te bereiken.

In 2003 vond het eerste **Erfgoedweekend** plaats op 26 en 27 april en met als thema *Op Reis!* In 2004 werden de krachten gebundeld in een **Erfgoeddag** en werden de activiteiten op zondag geconcentreerd. De Erfgoeddag in 2004 stond in het teken van *'t Zit in de Familie*. In 2005 zocht het evenement de dreiging op met als thema *Gevaar in erfgoed, erfgoed in gevaar!* In 2006 was het thema *In kleur*. Het jaar daarna stond Erfgoeddag met *Niet te schatten* in het teken van de diverse waardebeoordelingen van cultureel erfgoed. In 2008 peilde *Wordt verwacht:* naar de toekomstverwachtingen van onze voorouders. In 2009 werden verschillende vormen van vriendschap in het verleden gefileerd met *Uit vriendschap!?* In 2010 haalde de erfgoedsector met *FAKE?* de leugendetector boven en peilde naar de authenticiteit van het erfgoedbedrijf. In 2011 werd de complexe geschiedenis van de strijd tegen, de perceptie van armoede en de stem van de arme zelf gebracht met *Armoe troef*, op zondag 1 mei. In 2012 ging Erfgoeddag de heroïsche toer op met het thema *Helden*. Met *Stop de tijd!* focuste Erfgoeddag op het (vaak) onzichtbare werk achter de schermen van erfgoedinstellingen en -verenigingen. Twee jaar geleden, op zondag 27 april 2014, tastte de erfgoedsector zijn grenzen af. Wat tonen of vertellen ze, bewust of onbewust, aan het publiek, en wat niet? Hoe gaan ze om met drempels en toegangen? En tot op welke hoogte krijgt het publiek inzage in wat er bij hen voor en achter de schermen gebeurt? Met het thema *Grenzeloos* sloot Erfgoeddag bovendien ook naadloos aan op de viering van 50 jaar migratie. Vorig jaar was het thema *ERF!* en stond Erfgoeddag in het thema van wat we erven en hoe we zaken doorgeven. Maar vooral waarom. Het thema van 2016 is *Rituelen* en brengt grote en kleine rituelen in een mensenleven in beeld.

Sensibiliseringsactie

Een open deur: Erfgoeddag krijgt niet alleen vaart door het enthousiasme van de organisaties die eraan deelnemen, maar ook door **het jaarlijks wisselende thema**. In 2016 is Erfgoeddag toe aan de zestiende editie. Het is door zijn aanpak, publieksbereik en innovatieve rol en – vooral – dankzij de inzet van velen, waarvan **tallose vrijwilligers**, uitgegroeid tot een van de toonaangevende erfgoedevenementen van ons land. Erfgoeddag is een **sensibiliseringsactie** rond cultureel erfgoed voor publiek, sector, pers en beleid in Vlaanderen en Brussel.

Erfgoeddag streeft ernaar dat iedereen op een eigentijdse, kwalitatieve en zinvolle manier omgaat met het cultureel erfgoed in zijn dagelijkse omgeving. Het cultureel erfgoed mag worden ontdekt als iets **waardevol**, dat dicht bij ieder van ons staat. Alle initiatieven zijn erop gericht om het cultureel erfgoed **inzichtelijk** te maken en op die manier een omslag te realiseren in de publieke perceptie en benadering van erfgoed. Erfgoeddag heeft anderzijds ook de bedoeling om de sector zelf zo goed mogelijk te laten **samenwerken, innoverende impulsen te cultiveren en de eigen activiteiten in een hedendaags erfgoedperspectief te**

plaatsen. Ook wil Erfgoeddag de reflectie over erfgoedontsluiting, publiekswerking en duurzaamheid stimuleren.

Erfgoeddag focust op het roerend (voorwerpen) en immaterieel (verhalen, tradities en vaardigheden) cultureel erfgoed en onderscheidt zich zo van **Open Monumentendag**, die zich op het onroerend erfgoed (gebouwen, en landschappen) toespitst.

Cultureel erfgoed is ...

De Vlaamse overheid ontwikkelt in hoog tempo een hedendaags cultureel-erfgoedbeleid vanuit twee hoofdaccenten. Het eerste accent is de **maatschappelijke inbedding van het cultureel erfgoed**, naast de klassieke conservatie en ontsluiting. Het tweede is een immateriële benadering: het cultureel erfgoed bestaat slechts als **het voortdurend wordt herdacht en herbenaderd**. De dingen bestaan niet zonder het weefsel van verhalen om hen heen.

Cultureel erfgoed is met andere woorden een **dynamisch verzamelbegrip**. Het gaat om al het waardevolle dat wij overgeleverd kregen van onze voorgangers: voorwerpen, verhalen, documenten, tradities, monumenten enzovoort. Wij en onze nakomelingen maken uit of we die erfenissen willen bewaren, hoe en waar we dat gaan doen en, meer nog, of we in onze tijd met al dat erfgoed nog iets aanvragen. Of het voor ons – of minstens sommigen van ons – nog iets voorstelt en betekent. Cultureel erfgoed vertelt een verhaal dat afhankelijk is van de wijze *waarop* je ernaar kijkt, *waar* je het bekijkt en *wie* ernaar kijkt. Cultureel erfgoed komt uit heel **verschillende domeinen**: industrie, cultuurgeschiedenis, kunst, wetenschap, literatuur, antropologie, etnologie, archeologie ... Een bewijs dat 'erfgoed' niet zomaar in een vakje is onder te brengen en dat je het overal aantreft. FARO heeft alle erfgoedspelers in Vlaanderen samengebracht op de Erfgoedkaart, zie www.erfgoedkaart.be.

Erfgoeddag is hét publieksmoment voor het roerend en immaterieel erfgoed. Het roerend erfgoed zijn de 'dingen' – gebruiksvoorwerpen, documenten, kunst enz. – en de informatie die ze in zich dragen. Je kunt ze aanraken, bewegen en 'be-roeren'. Het immaterieel erfgoed zijn de verhalen, de tradities, de 'sporen' en de referentiekaders: het is 'ontastbaar'. Alle twee hebben deze 'erfgoeden' iets te betekenen voor (groepen) mensen. Het wordt dan ook behartigd door musea, archieven en bewaarbibliotheken, lokale en regionale verenigingen en koepels, andere instellingen (onderwijs ...) en privépersonen. Maar ook door gemeenten, particulieren, kerkfabrieken, natuur-, amateurkunstenaars- en allochtonenverenigingen, theaters, foto- en filmclubs, scholen enz.

Partners

Erfgoeddag ontstaat bij gratie van heel veel en diverse actoren die allemaal bijdragen tot het welslagen van dit evenement, en die de steun genieten van de Vlaamse overheid. De voornaamste partners zijn:

De 22 erfgoedcellen van Vlaanderen en Brussel

Vijf steden en zeventien regio's hebben met de Vlaamse overheid een erfgoedconvenant – dat is een overeenkomst tussen de Vlaamse Gemeenschap en een stad of regio – afgesloten. Zij verbinden zich ertoe het lokale erfgoed zichtbaarder te maken en de samenwerking tussen de erfgoedinstellingen en -verenigingen in hun stad te bevorderen. Elke stad heeft daartoe een erfgoedcel opgericht. De cellen werken in hun stad aan wat heet een “lokaal, geïntegreerd erfgoedbeleid”. Concreet brengen ze musea, archieven, volkskundige verenigingen, kerkfabrieken e.d. samen rond erfgoedprojecten voor een zo ruim mogelijk publiek. Netwerkvorming en publiekswerking zijn twee kerntaken van de erfgoedcellen. Daarom verzorgen ze, elk in hun eigen stad, de lokale coördinatie van de Erfgoeddag.

Meer info: www.erfgoedcellen.be en achteraan dit dossier.

De Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek-, Archief en Documentatie (VVBAD)

De Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek-, Archief- en Documentatie (VVBAD) vzw is een vereniging van en voor beroepskrachten in de bibliotheek-, archief- en documentatiesector. Zij werd opgericht in 1921 en groepeerd ruim 1250 professionals. De VVBAD wil bewaarbibliotheken, archieven en documentatiecentra en de beroepsbeoefenaren die er werken, ondersteunen zodat zij op de hoogst mogelijke professionele wijze hun diensten ter beschikking kunnen stellen van de samenleving, van hun opdrachtgevers en van hun gebruikers. De VVBAD streeft dit na door te functioneren als ontmoetingsplaats en overlegcentrum van en voor informatieprofessionals.

Meer info: www.vvbad.be

Heemkunde Vlaanderen

Heemkunde Vlaanderen vzw is het ankerpunt voor de cultureel-erfgoedgemeenschap heemkunde in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Heemkunde Vlaanderen biedt ondersteuning, begeleiding en vorming aan lokale heemkundige verenigingen, aan individuele heemkundige vorsers en aan de provinciale koepels voor heemkunde. Voor het beheer en de ontsluiting van lokale erfgoedcollecties biedt Heemkunde Vlaanderen ook ondersteuning, begeleiding en vorming aan alle lokale musea en lokale archief- en documentatiecentra. De doelgroep van Heemkunde Vlaanderen vzw bestaat uit 450 heemkundige kringen, 429 lokale musea (heemkundige en andere), 306 lokale archief- en documentatiecentra (heemkundige en andere), de provinciale koepels voor heemkunde, de individuele vorsers en mensen die belang hechten aan de geschiedenis en volkscultuur van hun eigen regio (verspreid over heel Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest). Heemkunde Vlaanderen vzw wordt gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap onder het Cultureel-erfgoeddecreet.

Meer info: www.heemkunde-vlaanderen.be

FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw

FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw staat ter beschikking van de hele cultureel-erfgoedsector in Vlaanderen: musea, archieven, erfgoedbibliotheken, erfgoedcellen, volkscultuur, erfgoedverenigingen ... Kortom: iedereen die met roerend en immaterieel erfgoed bezig is.

Het steunpunt is een dienstverlenende organisatie tussen de overheid en het cultureel-erfgoedveld. Het doel van het steunpunt is om op basis van zijn kerntaken - praktijkondersteuning, praktijkontwikkeling, beeldvorming en communicatie - cultureel-erfgoedactoren, lokale en provinciale besturen, expertisecentra en beheerders van cultureel erfgoed te ondersteunen en de ontwikkeling van het cultureel-erfgoedveld te stimuleren. Het steunpunt verwerkt informatie vanuit verschillende hoeken (het beleid, het buitenland ...) en geeft dit door aan het veld. Het zorgt ervoor dat het veld zich hierdoor ontwikkelt in de richting van de doelstellingen van het cultureel-erfgoedbeleid van de Vlaamse Gemeenschap. Het steunpunt is hierdoor een belangrijke partner van de Vlaamse overheid.

Meer info: www.faronet.be

Andere, door de Vlaamse overheid betoelaagde partners zijn:

- 1700
- BILL
- CultuurNet Vlaanderen
- De Lijn
- Departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media
- Eén
- Gezinsbond
- Herita
- Radio 2
- Toerisme Vlaanderen

We danken ook onze andere partners:

- Cera
- Combell
- NMBS
- Vereniging van Steden en Gemeenten
- Vereniging van de Vlaamse Provincies
- Vlaamse Gemeenschapscommissie

Perscontacten

Voor meer informatie of beeldmateriaal over het volledige programma van de Erfgoeddag kunt u terecht op www.erfgoeddag.be of neem contact op met

ROEL DAENEN
Stafmedewerker communicatie
T. 02 213 10 73
G. 0496 62 66 08
E. roel.daenen@faronet.be
W. www.erfgoeddag.be | www.faronet.be

Coördinatie Erfgoeddag, p/a FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw
Priemstraat 51, 1000 Brussel

Voor meer gerichte informatie over het programma van de Erfgoeddag in Antwerpen, Brugge, Brussel, CO7, Erfgoed Denderland, Kempens Karakter, k.ERF, Land van Dendermonde, Gent, Haspengouw, Kusterfgoed, Leuven, Mechelen, Meetjesland, Mijnstreek, Noorderkempens, Pajottenland-Zennevallei, POLS, TERF, Viersprong, Waasland en zuidwest.

ANTWERPEN

Job Van Bortel
T 03 338 84 49
E. Job.vanBortel@stad.Antwerpen.be
Prospekta - centrum voor kunstcommunicatie, Grote Markt 13, 2000 Antwerpen

BRUGGE

Katrien Steelandt
T. 050 44 50 45
E. katrien.steelandt@erfgoedcelbrugge.be
Erfgoedcel Brugge, Pakhuizen, Komvast 45, 8000 Brugge

BRUSSEL

Chantal Brems
T. 02 563 05 42
E. chantal.brems@vgc.be
Erfgoedcel Vlaamse Gemeenschapscommissie, Emile Jacqmainlaan 135, 1000 Brussel

CO7 (Heuvelland, Ieper, Langemark-Poelkapelle, Mesen, Poperinge, Vleteren en Zonnebeke)

Hilde Cuyt
T. 057 34 66 94
E. hilde.cuyt@co7.be
Erfgoedcel CO7, Grote Markt 1, 8970 Poperinge

ERFGOED DENDERLAND (Aalst, Denderleeuw, Erpe-Mere, Lede en Ninove)

Ann Degeest
T. 53 72 32 26
E. ann.degeest@aalst.be
Erfgoedcel Aalst, Oude Vismarkt 1, 9300 Aalst

KEMPENS KARAKTER (Berlaar, Grobbendonk, Heist-op-den-Berg, Herentals, Herenthout, Hulshout, Lier, Lille, Nijlen, Olen, Putte en Vorselaar)
Lieve De Saedeleer
T. 014 21 97 00
E. lieve@kempenskarakter.be
Erfgoedcel Kempens Karakter, Fundatiehuis, Begijnhof 27, 2200 Herentals

k.ERF (Balen, Dessel, Geel, Laakdal, Meerhout, Mol en Retie)
Janna Lefevere
T. 014 56 66 88
E. janna@erfgoedcelkerf.be
Erfgoedcel k.ERF, Gasthuisstraat 5, 2440 Geel

LAND VAN DENDERMONDE (Berlare, Buggenhout, Dendermonde, Hamme, Laarne, Lebbeke, Wetteren, Wichelen en Zele)
Chris Fierens
T. 052 25 03 40
E. chris@egclandvandendermonde.be
Erfgoedcel Land van Dendermonde, Nijverheidsstraat 3, 9200 Dendermonde

GENT
Marieke Vangheluwe
T. 09 267 14 67
E. Marieke.Vangheluwe@stad.gent
STAM - Stadsmuseum Gent, Godshuizenlaan 2, 9000 Gent

HASPENGOUW (Sint-Truiden, Borgloon, Heers, Gingelom, Hoeselt, Bilzen, Riemst, Voeren, Nieuwerkerken)
Martijn Loix
T. 011 70 18 33
E. martijn.loix@erfgoedcelhaspengouw.be
Erfgoed Haspengouw, Disterstraat 1, 3800 Sint-Truiden

KUSTERFGOED (Blankenberge, De Haan, Middelkerke en Oostende)
Hannelore Neyt
T. 0472 92 68 48
E. Hannelore.Neyt@Kusterfgoed.be
Kusterfgoed, Wandelaarkaai 7/61, 8400 Oostende

LEUVEN

Tiny T'Seyen

T. 016 27 22 85

E. tiny.tseyen@leuven.be

Erfgoedcel Leuven, Professor Van Overstraetenplein 1, 3000 Leuven

MECHELEN

Marijke Wienen

T. 015 29 49 20

E. marijke.wienen@mechelen.be

Lamot, Van Beethovenstraat 8-10, 2800 Mechelen

MEETJESLAND (Aalter, Assenede, Eeklo, Evergem, Kaprijke, Knesselare, Lovendegem, Maldegem, Nevele, Sint-Laureins, Waarschoot, Wachtebeke, Zelzate en Zomergem)

Sebastiaan De Coninck

T. 09 373 75 96

E. sebastiaan.de.coninck@comeet.be

Erfgoedcel Meetjesland, Van Hoorebekeplein 1 bus 4, 9900 Eeklo

MIJN-ERFGOED (As, Beringen, Genk, Heusden-Zolder, Houthalen-Helchteren en Maasmechelen)

Leen Roels

T. 089 811 412

E. leen@mijnerfgoed.be

Erfgoedcel Mijn-Erfgoed, E. Coppéelaan 91, 3600 Genk

NOORDERKEMPEN (Arendonk, Baarle-Hertog, Beerse, Hoogstraten, Kasterlee, Merksplas, Oud-Turnhout, Ravels, Rijkevorsel, Turnhout en Vosselaar)

Stijn Marinus

T. 014 44 33 62

E. stijn@erfgoedcelnoorderkempen.be

Erfgoedcel Turnhout, Erfgoedhuis, Grote Markt 1, 2300 Turnhout

PAJOTTENLAND EN ZENNEVALLEI (Beersel, Bever, Dilbeek, Drogenbos, Galmaarden, Gooik, Halle, Herne, Lennik, Liedekerke, Linkebeek, Pepingen, Roosdaal, Sint-Genesius-Rode, Sint-Pieters-Leeuw en Ternat)

Lien Urmel

T. 0493 31 29 77

E. lien@erfgoedcelpz.be

Cultuurregio Pajottenland en Zennevallei, Castelhof, Moldenstraat 102, 1700 Dilbeek

POLS (Deinze, De Pinte, Gavere, Nazareth, Sint-Martens-Latem en Zulte)

David Vanhee

T. 09 386 78 86

E. david.vanhee@egcleieschelde.be

Markt 21, 9800 Deinze

TERF (Hooglede, Ingelmunster, Izegem, Lichtervelde, Moorslede, Roeselare en Staden)

Hugo Verhenne
T. 0496 80 82 86
E. hugo@bieterf.be
Erfgoedcel TERF, Polenplein 15, Roeselare

VIERSPRONG (Destelbergen, Lochristi, Melle, Merelbeke, Oosterzele en Sint-Lievens-Houtem)
Elisa De Puyssseleyn
T. 09 363 88 51
E. elisa.depuysseleyn@4sprong.be
Erfgoedcel Viersprong, Sint-Antoniusplein 10, 9860 Oosterzele

WAASLAND (Beveren, Kruibeke, Lokeren, Moerbeke, Sint-Gillis-Waas, Sint-Niklaas, Stekene, Temse en Waasmunster)
Evelien D'Haese
T. 03 780 52 13
E. evelien.dhaese@interwaas.be
Erfgoedcel Waasland, Lamstraat 113, 9100 Sint-Niklaas

ZUIDWEST (Anzegem, Avelgem, Deerlijk, Harelbeke, Kortrijk, Kuurne, Lendeledede, Menen, Spiere-Helkijn, Waregem, Wervik, Wevelgem en Zwevegem,)
Lieve Neyts
T. 0476 45 58 94
E. lieze@zuidwest.be
Erfgoedcel Zuidwest, President Kennedypark 10, 8500 Kortrijk